

Сёння — з'езд мастакоў Беларусі

Сучаснасць — галоўная тэма творчасці

Майстар графікі

Сувязь з жыццём

Хто над чым працуе

Наперадні чыстага з'езду беларускіх мастакоў наш карэспандант апынуўся да некаторых мінскіх майстроў жывапісу, скульптуры і графікі з просьбай падзяліцца творчымі планами і расказаць, якія новыя работы рыхтуюцца імі да 40-годдзя рэспублікі.

Народны мастак БССР А. Глебаў працуе над скульптурнай групай «Сустрэча У. І. Леніна на Фінляндскім вакзале ў Петраградзе» і заканчвае твор на сучасную тэму — «Паўчыны».

— Я хачу прывесці тры графічныя лісты партызанскай тэматыцы і зрабіць іх, як гравюры на дрэве, — паведаміў мастак М. Гуцёў. — У майх творчых планах таксама работа над ілюстрацыямі да літаратурных твораў.

Пра жыццё беларускіх сталіцы расказаць сэр'ёзна малюнак І. Давідзенка. Мастак адлюстраве адзін з куткоў горада ў раёне трактаравага завода, наведваючы круглыя плошчы гаспадарства і народнай дамакратыі і цэнтр сталіцы раніцай.

Я. Красоўскі паставіў сабе задачу паказаць у сэр'ёзна кампазіцыі працоўны будні мінскіх трактарававодцаў. З натат жывапісу і піна партрэты электракаршышчы, свідравальшчыцы. Мастак хоча адлюстравіць і момант выхаду новай партыі трактараў «Беларусь» са зборнага цеха.

Заслужана дзеяч мастацтва БССР П. Масленінаў зрабіў эскізы декаратыві і касцюмаў для новай оперы «Лёнае світанне» А. Туранкова, прынятай да паставы ў Горадзенскай рэспубліцы.

— Па-ранейшаму працую над тэмай Мінска ў жанры каларнай лінагравюры, — сказаў А. Тычына. — Такіх работ у мяне ўжо больш 25. Задумаў паказаць у лінагравюры водны транспарт Беларусі.

Назіранні мастака ў раёне трактаравага завода раніцай, калі з усіх бакоў да прадпрыемства ідуць рабочыя, — аснова новай карціны М. Манасона.

Беларускі першадрукар Георгі Скарына ў сваёй друкарні — такі смярот кампазіцыі Я. Рана. Аб першым Усебеларускім з'ездзе Савецкай і выступленні на ім Я. Свядлова расказаць новы твор А. Шыбнёва.

Імя С. Раманава шырока вядома. Яго графічныя цыклы, прысвечаныя тэме працы савецкіх людзей, слаўным партызанам Беларусі, ілюстрацыі да кніг савецкіх пісьменнікаў, плакаты, сатырычныя малюнкы сустракаюць прыязна шырока грамадзянска.

У шматлікіх творах С. Раманаў выступае аўтарам востра задуманых і бліскуча ажыццёўленых графічных кампазіцый, мастаком, які валодае трыбунальным пацудоўным рэалізмам, умею пранікальна бачыць і выяўляць рэчаіснасць.

У гады Вялікай Айчыннай вайны С. Раманаў удзельнічаў у баявых аперацыях партызанскіх атрадаў, у выданні падпольных партызанскіх газет і лістовак. Пад неспрадным уражаннем пераможца створаны шматлікія замалюўкі, накіды, эскізы, якія ўяўляюць сабою выключна каштоўны мастацка-дакументальны матэрыял.

Упершыню С. Раманаў выступіў у Мінску ў 1945 г. на выставі, прысвечанай галаўнае вываляння горада ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Яго малюнкы «Маці партызанка», «Партызанская разведка», «У зямляцы», «Прывітанне ў лясцы» прасякнуты вялікай жыццёвай праўдай. Гэта хвалючы расказ аб гераічных баявых справах і буднях беларускіх партызан. Яны з'явіліся першым крокам мастака на шляху стварэння выразных сюжэтных-тэматычных малюнкаў, якія адлюстравалі вынасныя тэм. Пазней у цыкле мемарыяльных лістоў «Партызанам Беларусі» С. Раманаў да глыбокае абразнае абудуленне ўсяго бачнага і перажытага ў гады вайны.

С. Раманаў зусёды звяртаецца да актуальных сучасных тэм. Адзін з першых у беларускай графіцы, ён у

1948—1949 гг. падрыхтаваў цыкл лістоў, прысвечаных тэме пасляваеннага аднаўлення народнай гаспадаркі рэспублікі. Для стварэння гэтага цыкла мастак выязджае на завод і фабрыкі Беларусі, упарта і настойліва працуе, шукае найбольш характэрнае ў нашай рэчаіснасці, імкнучыся перадаць тыповыя, народныя.

Валікі шэрым матэрыялам, зроблены з натуральнага шпарту трох сэр'ёзных малюнкаў: «Мігаліўскі трубадзейны завод», «Вабруйскае лесасілінае камбінат», «Працоўныя рэзервы». Выкананы ў спакойнай і мяккай манеры, яны вымагаюць адраўнаважана ад многіх работ на індустрыяльную тэму. Мастак смяло робіць абудуленні, знаходзіць цікавыя кампазіцыйныя вырашэнні, не нагарамажа дэкаратывнае дэталі. Ён вылучае галоўнае, умеа выкарыстоўваць асаблівасці графічнай мовы. Цікавыя лісты «Лесасілінае цэх Вабруйскага лесакамбіната», «Станавец лесасілінага цеха», «Фанеры цэх Вабруйскага лесакамбіната» і інш.

Дасягненне не толькі самага мастака, але і ўсёй беларускай графікі — запамінальны вобраз чопчыка-рамесніка («Вучань лесасілінага цеха Вабруйскага лесасілінага камбіната»), які ўсім сваім абліччам выказвае поўную гатоўнасць выканаць працоўны абавязак перад Радзімай.

У лістах «Герой Савецкага Саюза К. С. Заслонаў на станцыі Орша ў 1941 г.», «Партызанка Рыма Буцко на даданні», «Вартанеў графеімі», «Апошні бой. Герой Савецкага Саюза М. Ф. Сільнічкі», «Герой Савецкага Саюза Д. Т. Гуалеў перад разграмом гарнізона ў м. Любань» — перад намі ўнікае велічыня вобраза савецкага чалавека з яго высокай маральнай і духоўнай прыгажосцю. Адзін з лепшых лістоў гэтай серыі — «Герой Савецкага Саюза К. С. Заслонаў на станцыі Орша ў 1941 г.» Выразны і дынамічны вобраз героя дасягненні да манументальнага гучання.

У творчасці С. Раманава адраўнаважана і каласная тэма. Рад лістоў мастак прысвечвае жыццю каласнікаў Палеся. «Зразнае купін на балотах», «На асушаных балотах», «На палесяцкай паліне», «Чапка сялабы Тураўскай МТС» — праўдзінны расказ аб жыцці працоўнага каласнікаў вёскі, аб гераізме іх працы, аведны тонкім паэтычным пацудоўм.

Да 40-годдзя Валікага Кастрычніка мастак стварыў цыкл малюнкаў «1917 год у Беларусі». Не ўсе лісты гэтай серыі аднолькава ўдалыя. Аднак рысы, якія характарызуюць творчасць Раманава ўвогуле, — умелы выбар сюжэта, жыццёвыя сітуацыі і сур'ёзнасць прафесійнага выканання — робяць сэр'ёзна значнай і цікавай.

У лепшых лістах — «Разабраўце жандармерыя!», «Першае выступленне рабочых дружна ў Мінску», «На вясечку памешчыцкага лесу» — з вялікай дынамічнасцю і эмацыянальнай прыязнасцю перададзены гераіка і рамантыка тых год.

Шмат цікавага створана С. Раманавым у галіне кніжнай ілюстрацыі, плаката. На працягу многіх год мастак паспяхова працуе ў жанры карыкатуры.

С. Раманаў — чалавек таленавіты. Ён валодае дасканалым прафесійным майстэрствам і вострым пацудоўм сучаснасці.

Г. БАРАВІК.

Больш года працуе над п'яно «Леніна «скра» ў народзе гродзенскі жывапісец Д. Парахня. Да 40-годдзя рэспублікі твор будзе поўнаасно закончаным. Акрамя таго, мастак рыхтуе эскізы габелена «40 год БССР», які будзе вытаным гродзенскімі ткачамі ў абласным Доме народнай творчасці.

Над карцінай «Фарсіраванне Нёмана Савецкай Арміяй», якая адлюстраввае гераічны эпізод Вялікай Айчыннай вайны, працуе старшыня гродзенскага аддзялення Саюза мастакоў І. Пушкоў.

А. Кох — партрэтчыст. Да 40-годдзя Валікага Кастрычніка ён выканаў для абласнога музея партрэты старэйшых камуністаў Гродзеншчыны — І. Макаравіча, В. Палуева, Н. Макарава. Цяпер мастак працуе над эскізамі партрэтаў перадавікоў сельскай гаспа-

даркі: каласніка «старшыня П. Дзенчышка з Гродзенскага раёна, Герой Савецкай Айчыннай вайны Марыя Зябіцкая — даярка саўгаса «Свіслач», даярка калгаса імя Калініна Скідзельскага раёна Ганна Бучылоўская.

На настаяннай выставі, адкрытай выданна пры мастацкай майстэрні, экспануе праект помніка ў гонар 15-годдзя перамогі савецкага народа над фашыскай Германіяй. Аўтар праекта — гродзенскі мастак-афарміцель І. Семёнаў.

Шырока творчы дыяпазон мастака В. Савіцкага. Пасля заканчэння паю «Фрунзе» ён прыступіў да распрацоўкі эскізаў карціны «Борба бульбы» і «Завочнік» («Пасля змен»). А. Арнаўтаў свае творы прысвечвае савецкім дзецям. Гэта карціны «Летам», «Лявакня». Цяпер Арнаўтаў працуе над эскізамі арыгінальных жывапісных карцін «У навагодні вечар» і «Кошка-свавольніца», над плакатам «Школьнік; беражы птушкі!».

І. Дмухалай выбраў тэмай новай карціны творчасці выдатнай беларускай пісьменніцы Цёткі.

Вялікі творчы план у мастакоў Стараўнікава, Плушкіна, Віслоўіча, Любавіч. Кожны з іх рыхтуе новыя творы да юбілею Беларусі.

Паўнакроўным жыццём жыццё гродзенскія жывапісец, аб'яднаны ў майстэрню мастацкага фонду. Члены калектыву — а іх тут 18 чалавек — часта бываюць на прадпрыемствах і ў калгасах вобласці, пішуць партрэты перадавікоў прамысловасці і сельскай гаспадаркі, робяць пейзажы, замалюўкі вакаліц Гродна, рыхтуюць карціны на выставочную тэматыку.

Есць у гродзенскіх мастакоў і прэтэнзія. Галоўная з іх — патрэба ў майстэрнях. Паміж імі, дзе ў сучасны момант арганізавана выстаўка работ масоўных мастакоў, — не задавальняе. Гэта малюўкі пакой, у якім ледзьве змешчаны дзсяткі над невялікімі карцінамі. Ды і знаходзіцца выстаўка на малалюднай вуліцы, таму тут мала наведвальнікаў.

Гардскі Савецкі мае магчымасць даць для майстэрня больш прасторнае памяшканне, дзе можна змешчыць выставочную залу, вытворчую і шэсць творчых майстэрняў. Але для абсталявання памяшкання патрэбна дапамога мастацкага фонду.

На здымку: І. Пушкоў за работай.

Н. ПАХІЛКА.

Аб тым, што хвалюе

Мы засталі Івана Фецісава за работай над пейзажам «Беларуская птушка». На палатне адна толькі памаляўка, пакладзена невялікай маляў. Але багаце палітры, раскладзены на ёй прыгожым тонам дае падставы меркаваць, што задумана мастаком карціна лесу, асветленага сонцам, будзе цікавай.

Сярод новых работ у майстэрні моцнае ўражанне робіць «Партрэт дзючынны», які вызначаецца глыбінёй псіхалагічнай трактоўкі. Праз вочы, поўныя ўнутранга хвалювання, лёгкі рух вуснаў і адкнуты на адкрыты лоб кудзь перадае ўражанне перадачы гаму радасных пацудоў гераіні, думак аб нечым добрым, светлым, толькі што перажытым ёю.

Фецісава ўласціва наіраўнанасцю, імкненню пранікнуць у перажыванні людзей. Брэсцкаму глядзю запаміналася яго востракартэжная карціна «Зайздзіне аўтар». Цяпер мастак распрацоўвае эскізы да карціны на тэму выхавання моладзі. Рыхтуючыся да юбілейнай выставі, прысвечанай 40-годдзю Беларусі, І. Фецісаў млякуе яшчэ напісаць партрэт камсамольца-партызана Мікалая Гойнішкі, які гераічна загінуў у баі супраць гітлераўцаў.

Поўным творчага натхнення Пётр Данелія. Ён вырашыў стварыць кампазіцыю пра абарону Брэсцкай крэпасці. Ужо зроблена некалькі варыянтаў эскізаў. Мастак думае вырашыць тэму як гераічную трагедыю не праз батальныя сцены, а праз раскрыццё ўнутранага свету абаронцаў дытадзі. Трагедыя будзе ўвасоблена ў антымістычных тонах. Мастак ярка паказвае, што дух савецкіх людзей, якія горада любіць Радзіму, мацней за Усеважненне асуджэнасці гераюў, якія трапілі ў варажэе акружэнне.

Але не толькі гэтую работу прадставіць Данелія на юбілейным аглядзе вылучаюцца мастацтва рэспублікі. Закончыў індустрыяльным пейзаж «Праванясецца», сабраны шэрым матэрыялам і зроблены эскізы да жанравай карціны «У цэлы вечар». Са светлым лірызмам трактоўка ў гэтым творы пацудоў любіць малых людзей, іх сумненні і перажыванні. Мастак сцяжыраецца таксама напісаць партрэты.

Мікалай Чураба працуе над жывапіснай кампазіцыяй «Надзень на Усход» аб уадаўні аэраічных абласцей Беларусі ў аднаўленні Савецкай дзяржавы. Гэтая тэма ўнікальна і ў новым творы Івана Рудчыка. Цяпер ён піша кампазіцыю «Галадоўка налітнівоўных» — аб барацьбе прагосціўных сіл у гады беланяекай Польшчыны. Баявой садружнасці беларускіх і польскіх партызан мастак прысвечвае карціну «Братыя дапамога». У аснову ёе пакладзены навіранні ў ўражанні І. Рудчыка, які ў гады мінулай вайны са зборай у руках амагаў супраць нямецка-фашысцкіх акупантаў у атрадах народных месціўцаў.

Да саракагоддзя ўтварэння рэспублікі новым карцінам падрыхтаваў Мікалай Аўчынінкіў. Адна з іх названа «Выратаванне сілы часці», аб палітвы абаронцы Брэсцкай крэпасці Радзіва Ксенафанталіча Семінаў, які выратаваў Сяіт 393 асобага зенітна-артылерыйскага дывізіяна. Другая карціна на тэму абароны пятадзі — «Рыжучычы жыццём» — адлюстраввае маленькага музыканта Пецю Калыну, які ўначы падпаўзае да ракі і бірае з яе ваду.

Прапаганда новага побыту, чыстых, добрых адносін паміж бацькамі і дзецьмі

прысвечана кампазіцыя Васіля Шыкіна «Дружная сям'я». Пейзаж «Вечар» адлюстраввае каласную тэму. Сэр'ёзна акварэля з сельскага жыцця зображае напісаны малым мастак Васіль Савіцкі.

Расце і добрапрадукцывасця навіранні Брэст, прыгажосць яго вуліцаў і бульвары. Радасна, што гэтым выдатным зменам прыцягнута ўвагу майстроў жывапісу. Будучыцтву ў горадзе новых жылых дамоў прысвечвае сваю карціну «На вуліцы шырокай» Мікалай Дудараў. На юбілейную выставу мастак прадставіць вялікую кампазіцыю «Лёдавае пабоішча» — аб амаганні на Чудзкім воезры.

Мікалай Вапчук набываў па цалінных землях. Гэтая пейзаж дапа матэрыялаў для карціны «Беларусы на паліне», «Начна змена». Задумана кампазіцыя аб барацьбе камсамольцаў Заходняй Беларусі за Савецкую ўладу. Цяпер пішацца карціна «Паўчыны» («Арышт падпольшчыка»). Са сваімі новымі работамі выступіць на выставі, прысвечаных знамянаўці лаю, Э. Купко, В. Чарнішоў, В. Старачкоў і іншыя брэсцкія мастакі.

Філія Саюза мастакоў Беларусі ў Брэсце вырас і ўмацаваўся. Ён мае базу для росту за лік здольнай моладзі з вытворчымі мастацкімі майстэрнямі. Аднак апошніх годаў калектыву маглі быць больш значнымі, калі б да яго ставіліся з большай увагай і клопатам. Гаворка ідзе, вядома, не пра дробную апеку. Ні абласное ўпраўленне (на чале іх тав. Шаўчук), ні гарадскі аддзел культуры (згаданы тав. Гальмукоў) не цікавіцца дзейнасцю тав. Шаўчука, не імкнучыся завалюць іх справамі, каб шырока папулярызавалі творчасць масоўных майстроў жывапісу. Нават у дні святкавання саракагоддзя нашай дзяржавы мастакі Брэста не мелі сваёй выставі ў родным горадзе.

Можна, гэта здарылася з-за адсутнасці неабходна твораў для экспанавання? Зусім не! Варта пабываць у майстэрнях П. Данелія, І. Фецісава і іншых мастакоў, каб пераканацца, што ў іх сабралася на некалькі дзсяткаў карцін, якія варта глядаць гледаць. Нічога не зроблена, каб арганізаваць выставі з пасылкай іх у іншыя гарады і раёны вобласці.

Пара ўважць пытанне аб арганізацыі ў Брэсце салона-магазіна, няхай нават не такога вялікага, як, напрыклад, у Мінску.

Мастацкі саветы мастацкага фонду абыходзяць архітэктараў пры вырашэнні многіх важных пытанняў афармлення асобных месці горада.

Варта наладзіць больш цесную сувязь паміж мастацкімі сіламі рэспублікі шляхам абмену думкамі па шырокаму колу пытанняў, падвергнуць іх абмеркаванню на творчых канферэнцыях, дзясцутах і г. д.

Вельмі карыснай узаўвядзе наш арганізацыя цыкла лекцый віданых мастакоў і зодчых. Гэта было б асабліва каштоўна для растушай творчай моладзі рэспублікі. Вялікую дапамогу ў гэтай справе мо бы аказаць наш перыядычны друк. Гаспеце «Літаратура і мастацтва» трэба часцей змяшчаць на сваіх старонках матэрыялы па пытаннях сіццоў сумежных мастацтваў.

Л. ФЯДЭНКА, архітэктар, І. ЭЛЕЙТУХ, мастацтвазнаўца.

Балі ж гэта немагчыма хутка зрабіць, дык зусім магчыма ў адным а культурнаму

гораду арганізаваць аддзел па рэалізацыі жывапісных работ брэсцкіх мастакоў.

У справе арганізацыі салона-магазіна актыўны ўдзел павінны прыняць мастацкі фонд БССР, абласное ўпраўленне культуры. Кіраўнікі гэтых арганізацый абавязаны лічыцца з поштытам людзей, якія жадаюць набыць творы жывапісу. Матэрыялы дабрабыт савецкага народа на ўхільна павышаюцца, і зусім аразумела імкненне людзей упрыгожыць свае кватэры добрымі карцінамі, работамі з мармуру, гіпсу, дрэва. У салоне-магазіне можна будзе прадставіць таксама творы самадзейнага скульптара В. Малухі (Г. Драгічын), рэзбара па дрэву, заслужанага дзеяча мастацтва БССР К. Казелкі (Д.-Гарадок) і іншых таленавітых умельцаў з народа, якія жывуць у вобласці.

У той час, як работы мастакоў па сутнасці закрытыя для шырокай аўдыторыі, у горадзе жывіць гандляў даволі сумнішчымі «творамі» мастацтва. Маешца на ўвазе макулатура, якую літаральна забіты рынак.

Брэсцкія вытворча-мастацкія майстэрні — філіял мастацкага фонду БССР. Па статыту працаваць у іх маюць права толькі члены і кандыдаты ў члены Саюза мастакоў Беларусі. Гэта не выключна, вядома, і дзель у іх раёне здольнай моладзі, якая нястомна ўдасканальвае сваё майстэрства. Але неўвага паглядзіцца з тым, што ў калектыве ёсць людзі, далёкі ад творчасці, якія выконваюць, як правіла, толькі «прыфармаўныя» работы. Прычым, робяць іх часам горш, чым у адной з арцейкай горада, якая займаецца вырабам ракам. У той жа час гэтыя «майстры» карыстаюцца ўсімі ўдгоддзямі вытворча-мастацкіх майстэрняў, прадстаўленым для членаў мастацкага фонду.

Каб брэсцкія мастакі больш плённа працавалі, неабходна стварыць нармальныя ўмовы для іх работы. Да гэтага часу многія з іх (Чураба, Аўчынінкіў і інш.) не маюць майстэрняў. Не пестуюць іх сваёй увагай вядучыя мастакі рэспублікі.

Да слаўнага саракагоддзя Беларусі мастакі Брэста рыхтуючыся з вялікім творчым уздымам. Знаёмчыся з іх новымі работамі, эскізамі да будучых карцін і планаў, іцерада верніц: глядзчы атрымаюць да свята добры падарунак.

В. ВАЛОДЗІН.

Мастакі Брэсцкага філіяла Саюза савецкіх мастакоў БССР актыўна рыхтаваліся да рэспубліканскага з'езду мастакоў. У творчых майстэрнях часта збіраюцца мастакі і абмяркоўваюць новыя жывапісныя работы. На здымку: у майстэрні члена Саюза мастакоў БССР П. Данелія (сідзіць), Мастакі І. Фецісаў і Н. Аўчынінкіў (злева) абмяркоўваюць пейзажную работу П. Данелія. Фотажарнік БЭЛТА.

Народны ўмелец

Імя Аляксандра Ліпеня — турбамашыніста Гродзенскай гарадской электрастанцыі — добра вядома ўжо некалькі год многім аматарам вывучаюцца мастацтва. На абласных выставках народнай творчасці яго пейзажы, якія Гродна прыцягваюць ўсугублена ўвагу. Летась на выставі, апроч жывапісу, А. Ліпеня выставіў некалькі скульптур. Навядваліцы выставі аніліні адольнасці самадзейнага майстра ў новым жанры.

Цяпер Аляксандр Ліпеня рыхтуе некалькі работ да юбілею Савецкай Беларусі. Ён заканчвае скульптурны бюст праслаўленай партызанкі — саркатара Гродзенскага падпольнага гаркома камсамола Вольгі Саламонавай, якая загінула ў час Вялікай Айчыннай вайны, працуе над скульптурным партрэтам заслужанага дзеяча культуры БССР вышывальшчыцы Б. Любавіч, а таксама над кампазіцыяй «Дэкрэт аб міры».

На здымку: А. Ліпеня за работай над партрэтам Б. Любавіч.

Фотажарнік БЭЛТА.

За сапраўдную творчую садружнасць

Архітэктар, жывапісец, скульптура. Балі прасачыць іх па-ступовае развіццё, можна ўбачыць настаянны сувязі і ўзаемадзейнасці паміж імі. Творча садружнасць зодчага, скульптара і мастака ідзе кардонімі ў гісторыю. Вялікія рускія зодчыя мінулага стагоддзя пакінулі нам у спадчыну цудоўныя прыклады спалучэння архітэктары са скульптурай і жывапісам. Гэтая каштоўная традыцыя яшчэ больш умацавалася пасля Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі.

Пачатак творчай садружнасці архітэктараў і скульптараў у Беларусі закладзены архітэктарам І. Лангбардам пры стварэнні ім будынка Дома ўрада ў сталіцы рэспублікі, вырашанага як вялікай архітэктурна-прасторавы комплекс, кампазіцыйна звязаны з помнікам У. І. Леніну (скульптар М. Маніаў). Будынак і помнік складваюць адзін мастацкі вобраз. Добрае разуменне задуму зодчага вымвілі беларускія скульптары пры рабоце над ўнутраным афармленнем Дома ўрада (барэльежныя кампазіцыі скульптараў А. Бембеля, В. Рытара і інш.).

Актыўны ўдзел прынялі беларускія скульптары ў афармленні Палаца піянераў сумесна з архітэктарамі А. Воляным і В. Бараксіным. Доля афіцэраў (архітэктар І. Лангбард). Добрае разуменне сваёй заданні паказалі скульптары А. Глебаў, А. Арлоў, Н. Бохан і інш.

Цяпер, калі ў Беларусі вядацца ў велізарных маштабах новае грамадскае і жылёвае будаўніцтва, задачы сіццоу архітэктурна, жывапісу і скульптуры павінны быць паставяны больш шырока. Рольна будаванні патрабуюць роўнага падыходу да вырашэння задач архітэктурна, скульптурна і жывапісу. Галоўны фактар у гэтым сіццоце, зразумела, — архітэктар. У нас ёсць прыклады спалучэння архітэктурна і скульптуры — жылыя дамы на Прыма-

зальнай плошчы ў Мінску (архітэктар В. Рубанова, скульптары С. Адашкевіч, П. Белавусаў, А. Засцішкі, В. Паліччук), будынак тэхнікума «Загэаэбожжа» (архітэктар М. Бакланаў, скульптары С. Адашкевіч, П. Белавусаў) і інш.

За апошні час усё часцей і часцей архітэктары таго або іншага будынка грамадскага прызначэння ўважліва, апрача скульптуры, таксама і жывапісам. Гэта мела месца пры афармленні цэнтральнага фойе адноўленага пасля вайны будынка Рэспубліканскага тэатра юнага гледача (архітэктар А. Воляў, мастак І. Ахромчык, І. Давідовіч), новага адміністрацыйнага будынка Беларускага таварыства культурнай сувязі з заграіччым (архітэктар В. Засцішкі, мастак І. Ахромчык, І. Давідовіч). Цяпер паспяхова працуе арыгада мастакоў у складзе І. Ахромчыка, Я. Забідана, І. Давідовіча над афармленнем фойе тэатра оперы і балету (архітэктар І. Лангбард).

Зразумела, любя насценны жывапісец, апрача свайго ідэйна-мастацкага ўздзеяння на гледача, акаліканы не парушаць, а ўсяляк пахрысцываць архітэктурна будынак.

Заслужавае увагі той факт, што беларускія мастакі адраўнаважваюць у сваёй практыцы старадаўнія традыцыі насценнага жывапісу. Але зроблена ў гэтым адносінах вельмі мала. Гутарка ідзе не аб аднаўленні архітэктурных і іншых прамернасных, ужо асуджаных партыяй і працоўнымі нашай краіны. Дабіць гаварыць: «Мастак не здолеў зрабіць прыгожа, таму зрабіў багата». Імкненне да прастай, велічнай прыгажосці нашых будынкаў, скульптур, жывапісу — натуральнае. Іно павінна задавальняцца людзьмі, надзеленымі талентам

У прэзідыуме СП БССР

На пасляднім прэзідыуме Саюза пісьменнікаў БССР, якое адбылося дзямі, быў абмеркаваны і зацверджаны план падрыхтоўкі СП БССР да 40-й гадавіны Беларускай Сацыялістычнай Рэспублікі. Згодна гэтага плана, будучы прэзідыум у красавіку і перасіла да народнага прэзідыума саюза пісьменнікаў БССР, прысвечаныя напісанню песняў да 40-годдзя БССР. У бліжэйшы час група пісьменнікаў у паэтычным выглядзе ўкаласна і саўвасна рэспублікі з м'ястэчкі напісанна нарастае і апавяданняў аб сённяшнім дні каласнай вясні, аб тым, як наш народ жыўшыя ў рашчыннай партыі і ўрада аб далейшым развіцці і ўдзеле народнай гаспадаркі. Лепшым з гэтых нарастаў і апавяданняў будучы надрукаваны ў часопісах і газетах аб выдзелены асобнымі кнігамі ў Дзяржаўным выдавецтве БССР.

Адно з паслядніх прэзідыумаў СП БССР будзе прысвечана абмеркаванню навінчаных пытанняў развіцця сучаснай беларускай літаратуры, у якім прымуць удзел прэзідыум, паэты, крытыкі і літаратурна-навуковыя дзеячы.

На працягу часу, які застаўся да 40-й гадавіны БССР, па ўсёй рэспубліцы, у Мінску, у абласных і раённых цэнтрах, асабліва ў тых, дзе рэдка выступалі пісьменнікі, будучы прэзідыум літаратурныя вечары з удзелам шырокай грамадскасці. На гэтых вечарах пісьменнікі пазнаёмяць чытачоў з новымі творами, раскажучы аб дасягненнях беларускай літаратуры. У маі г. р. будзе праведзены тыдзень літоўскай літаратуры ў Беларусі, да якога ўжо даўно вядзецца шырокая падрыхтоўка як у Літве, так і ў нас, у Беларусі.

Вялікая ўвага надаецца ў падрыхтоўцы

плана выдавецкім справам. Прэзідыум СП БССР звярнуўся да Беларускага дзяржаўнага выдавецтва, каб яно да 40-годдзя БССР выдала «Літоўскае беларускае паэзію» ў двух тамах, зборнікі беларускіх апавяданняў і драматычных твораў, а таксама звартаецца да выдавецтва Масквы з просьбай выдаць у гэтым годзе ў сувязі з саракагоддзем БССР, акрамя заплачаных кніг, яшчэ некалькі твораў беларускіх пісьменнікаў у перакладзе на рускую мову. Узнята пытанне, каб на базе абласных літаратурных аб'яднанняў наладзіць выпуск двух міжобласных альманахаў.

На гэтым жа пасляднім прэзідыуме СП БССР было разгледжана пытанне аб рабоце бюро прапаганды, якое існуе пры Саюзе пісьменнікаў. Па гэтым пытанню выступілі пісьменнікі А. Есаковіч, А. Знонак, М. Калачнік, М. Хвалевіч, К. Кірзенка, І. Шамякін, А. Вялюгіна, У. Корбан, П. Броўка і іншыя. Усе яны адзначылі, што бюро прапаганды будзе праароблена некалькімі работнікамі, але гэтага работніка асабліва важна, і не можа нікога замяніць.

Прэзідыум вырашыў узмацніць кіраўніцтва бюро прапаганды пры СП БССР з мэтай наладжвання больш шырокай і лепшай прапаганды дэбютаў беларускай сацыяльнай літаратуры, узмацнення яе сувязі з шырокімі коламі чытачоў.

Быў прапанаваны на абмеркаванні план работ вывучэнна-педагагічнага выдавецтва па развіццю мастацкай літаратуры. Прэзідыум вырашыў абмеркаваць гэты план спачатку на паслядніх творчых секцыях пры СП БССР.

Прэзідыум прыняў у члены Саюза пісьменнікаў БССР паэта Язэпа Пушчу.

ПІСЬМЕННІК ЗВЯРТАЕЦА ДА МІНУЛАГА

«Вясковыя паданні» — гэты падзаглавак з'явіўся ў творах Міколы Лупскава гады два назад, а ўжо дзясць у кнізе «Навіны» творы пад гэтай рубрыкай склалі цэлы раздзел. Не вельмі даўно было надрукавана і іншае апавяданне з гэтага цыкла — «Новыя паданні».

Разнастайнасць тэматыкі заўсёды была адметнай рысай кніжак М. Лупскава: ён пісаў і аб калгасным жыцці, і аб падзеях вяснянскага года, аб звычайным рыбакі і аб чалавечай тэхнічнай думцы, пісаў вясёлыя апавяданні для дзяцей і сур'ёзныя, псіхалагічныя напружаныя — для дарослых. Адно заставалае нявызначена: героем гэтых апавяданняў быў наш сучасны, матэрыялізм — наш сённяшні дзень.

У «Вясковых паданнях» пісьменнік звяртаецца да больш ці менш далёкага мінулага. Палае, што апісаны ў «Грабскім хутары», у «Міхаланіцы», у «Новым плятні», адбывалася незадоўга да рэвалюцыі. «Галаўні» і «Паданне пра кіжніжніка» пабудаваны на матэрыяле больш даўняга часу.

Увада прыватнай уласнасці, якая вядзецца калгасны душы людзей, прага свабоды і волі, што спрадвечу жыла ў народзе, трагічнасць пазасобных спроб барацьбы супраць прыгнёту — вось асноўныя тэмы «Вясковых паданняў».

Ёсць пэўны сэнс у тым, што пісьменнік — сваямоцна не вядома — звярнуўся да гэтай тэматыкі ў час, калі наш народ выхавалася адназначна саракагоддзем Сацыяльнай улады. З вышэйшым дасягненнем сённяшняга дня лепш вядзецца «катажнае мязота мінулага», аб якой гаварыў Геркі, і самі гэтыя дасягненні выглядаюць асабліва вельміцімі ў параўнанні са змрочнымі карцінамі мінулага. Каб ацаніць тое, да чаго мы прыйшлі, трэба ведаць, што заставалося заду. Таму зварот пісьменніка да мінулага апраўдваецца і цягам апраўдання.

Падзаглавак «Вясковыя паданні» калі і вызначае жанр твораў гэтага цыкла, дык вельмі ўмоўна і неадкладна. І «Грабскі хутар», і «Міхаланіца», і іншыя творы, якія ідуць пад гэтай рубрыкай, толькі ў адным блізка да тых паданняў і легенд, што запісаныя этнографамі і фальклорыстамі: яны, як правіла, звязаны з невялікімі свецкімі мінуламі падзеямі: кім-небудзь рыцарамі, курганамі, векавымі дрэвамі. Магчыма нават, што некаторыя з «Вясковых паданняў» зусім не маюць пад сабой ніякай фальклорнай гасбы, што яны нарадзіліся як звычайныя апавяданні, і ўжо аўтар, каб захавалі жанравую адзінасць, штучна падлялі іх апавяданнімі і легендамі і канцэпцыямі. Ва ўсім гэтым «Грабскі хутар» толькі выйграў бы, калі б пісьменнік адразу ўзяў «быка за рогі»: абыхваў і нецкавае «уступнае слова» толькі шкідлівай драматычнай вяснянскай дэяння. У «Паданні пра кіжніжніка» зацёў, хай сабе і лаводзі чытацтва, разрастаецца настолькі, што набыла амаць самастойнае значэнне.

У «Новым плятні» аўтар адмовіўся ад гэтага традыцыйнага прыёму, апавяданне вядзецца ад першай асобы, і, можа, якраз таму «Новы пляцень» — адно з лепшых апавяданняў цыкла.

Не гаворачы аб «Галаўнях» і «Паданні пра кіжніжніка», М. Лупскаў не быў нават свядомым тых падзей, што апісаны ў «Міхаланіцы», у «Грабскім хутары», у «Новым плятні». Нагледжаны на гэта, ні на адным з «Вясковых паданняў» апрача хіба «Галаўні», нельга заўважыць уплыў літаратурных крыніц.

Наокуп «Галаўні». Усё, што звязана з вобразам балгаркі — жонкі Івана Галаўні, вельмі блізка пераказана з пачаткам «Ціхага Дона». І само яе з'яўленне, і дзікаваты напору, і адносіны да яе аднавакоўцаў Івана — усё гэта вельмі знаё-

мае. Але і ў «Галаўнях» шмат такога, што з'яўляецца пэўна зусім арыгінальнай і арыяльнай творчасцю: самы пачатак, дзе апісанае маленства Галаўня, сабятніцкі і надзвычайны выразны фігура пана Друкага, дэталі побыту староў беларускай вёскі.

Галаўнявая сітуацыя апавядання — селянін забівае пана, які зацэпаецца да яго прыгмажні-жонкі — паўторана ўжо шмат разоў, у прыватнасці ў караленкаўскім «Лес шуміць». Але гэта можа ўказаваць толькі на агульную крыніцу — народную творчасць.

Такаса, мабыць, адгаломак нейкай народнай легенды вылікаў да жыцця «Паданне пра кіжніжніка» — трагічную гісторыю простага прыгоннага хлопца, перад якім выпадак адкрыў дарогу да ведаў. Фальклорны матыву да пераходу штурхот фантазіі пісьменніка, а ўжо былі істотна жывыя і каларытныя фігуры, і характары і ўчынкі, з якіх складаецца фабула апавядання.

Што датычыцца «Міхаланіцы», «Грабскага хутара» і «Новага плятня», якія, бачучы бліжэй на тэматыцы, складаюць аснову цыкла, то яны хутчэй за ўсё ўзніклі на глебе бытавых расказаў, якія з'яўляюцца фактамі народнай памяці, а не народнай творчасці.

На вяснянскіх сітуацыях і драматычнах на дасканаласці раманна тэмы гэтыя творы адлюстравалі лепшымі з «Вясковых паданняў». У той жа час яны больш чым усё астатнія, набліжаюцца да жанравых адзнакаў да класічных узораў апавядання.

У «Міхаланіцы», як і ў «Грабскім хутары» і ў «Новым плятні», аўтар паказвае тую жорсткую, бязлітасную ўладу, якую мела над чалавекам прыватная ўласнасць. Адночы Міхаланіца запыла ў сваім садзе суседскага хлопчыка Мікітку. «Ага, краці! Ламаш мой сад!» Пасля гэтага сустракае Мікітка на ўсё жыццё застаўся дурнем, бо ў руды Міхаланіцы быў важкі пранік. Мінуў час, і заарылася так, што дачка Міхаланіцы Акеція — першая працяжана на вясні — пакачала Мікітку. Што яна брала на сябе частку матчынай пільны, калі наогул шляхі халатныя, дзіўныя, але Акеція пакачала Мікітку, і ў гэты першы Мікіткім да Акеціі сватаўся багаты жаніх — чалавек сур'ёзны, пажылы, у горадзе мае ён уласную краму, дзе прадае розныя тавары. Сорам і злосьць апацілі Міхаланіцу, калі яна дачулася пра Акецію і Мікітку: сорам ад таго, што дачка яе звалася за дурнем, злосьць ад таго, што можна страціць багатага жаніха. Высмацўшы велькі Акецію з Мікітам, яна накінула на дачку. А ў руды быў таўняч, і ў гарацын збыла Міхаланіца сваю дачку.

Асабліва драматычна тое, што Міхаланіца зусім не была злоснай і бессардэчнай жанчынай. Аўтар усё час напамінае пра гэта. Міхаланіца шчыра любіць дачку, зычыць ёй толькі добра. Або воль яна сочыць з-за кустоў за Акеціяй і Мікіткам.

«Фауст» на беларускай мове (30-годдзе першай пастаноўкі) П'юлеўскі, Самохіна, Валодзька, Цюрэмнаў і інш.

Па вядуках газет, найбольш уладальні былі вобразы Мерфітофеля (Цюрэмнаў), Маргарыты (Александровская) і Фауста (Валодзька). Аркестрам у складзе 36 чалавек дырыжыравалі выкладчык тэхнікума Гітгары. У хоры ўдзельнічала 50 чалавек, у балетце — 20.

Лібрэта оперы «Фауст» пераклаў на беларускую мову Ю. Дрыян. Рукпіс перакладу захоўваецца ў Цэнтральным дзяржаўным архіве Кастрычніцкай рэвалюцыі БССР.

Н. КАМІНСКІ.

«Нешта скаланулася, як тупы, надуцкі высьць у сэрцы Міхаланіцы, калі яна раптам убачыла іх блізка адзін ад аднаго. Нешта звярнулася ў ім, падобнае на жаласць да абодвух, так што Міхаланіца міжвольна перадыкнула». І гэта за некалькі хвілін да трагічнага забойства Пала, на судзе «яна вельмі наваляла, кляла і ўсімкімі словамі і прасіла суддзяў, каб болей далі».

Тут драматызм выніае з супярэчнасці паміж тым, што закладзена ў чалавек, і тым, што робіць з яго ўласніцкія пачуцці, прага да багачы.

Часам звычайны на першы погляд эпізод набывае хвалюючае, драматычнае гучанне. Возьмем хоць бы такіх радкі: «Пала фальварк лячыў яго (Мікітку — Ул. Ж.) ў горадзе, яго бацька заліў у «сваім агародзе міхаланіцу свінню, і да гэтага часу многія помняць, як гнаў ён жывёліну па вуліцы, неміласэрна б'ючы яе калом, а свіння цягнула за зямлі аздак і вільчала на ўсю вёску». Гэта свядома і страшна помста; усім сваім зместам апавяданне дае зразумець, што, калі б гэтыя ўдары дасталіся самай Міхаланіцы, ёй бы не было так балюча.

Не менш востра і напружана развіваецца дэяненне ў апавяданні «Грабскі хутар», якое зусім жа расказана аб тым, што робіць з чалавекам уласнасць. Самае каштоўнае ў «Грабскім хутары» — вобраз каласа Дамітэя Хваліча, абмяяваны так выразна і ўсеабава, што здаецца, як гэта ўдалося ў такім невялікім апавяданні.

«Новы пляцень», як азначалася вышэй, па характары апісання адраўніваецца ад усіх іншых твораў цыкла. Падзеі тут паданою ад першай асобы, што, на сутнасць, вынікае з усялякіх пасылкі на фальклор. І тым не менш тэматычна і па духу апавяданне складае адно палае з «Міхаланіцай» і «Грабскім хутарам». Поўным жаху вачыма маленкага хлопчыка аўтар глядзіць на слабую жорсткасць сваёй аднавакоўцаў — параджанне ўсё той жа прыватнай уласнасці. Надобры чалавек Язэп: ён і ўзрадаваў, што адрона дачкі, і зробіць шуюду суседу, і злосьці яму не пазычыць. Але ці лепш тым, што стаў на беразе, калі Антон Смычок «вучыў Язэпа плаваль», і рагатаў! Сам Антон параў Язэпа абавязана лейцамі і лезі ў валу. Той узрадаваўся: дзень быў нясперняна гарачы, а калі Язэп добра стаўся, Антон паслаў бы лейца. Вада ў тым месцы вірала, і Язэп адразу схавалася з кувалой.

— Я табе пакажу, як куры крацік! — Гэта табе за тую свіню, якая клянаюцца табе з таго свету! — Гэта табе та за абараваную яблыню! Завава скончылася трагічна: лейца селізунаў, і Язэп пагануў. Але яшчэ рэней той самы маленкі хлопчык, ад імя якога вядзецца апавяданне і якому Язэп аднаго разу траха не адарваў вуха, ачуху жалі і спачуванне да гэтага нішчэнага, хоць і нядобрага чалавека.

Не пааб'яўленае патак меладраматызму.

У. ЖЫЖЭНКА.

Красавіцкія часопісы

„Полымя“

У красавіцкім нумары часопіса змешчана новая п'еса К. Крапіў «Людзі і д'ялы». Вядлікі клас вершаў, напісаных пасля наведвання Народнага Кітая, змяшчу М. Танк. Надрукаваны ў нумары новыя вершы А. Вялюгіна і ўрывак з «Піамы братства» літоўскага паэта Э. Межлаўціса.

Чытач пазнаёміцца з новымі апавяданнямі А. Васілевіча «Чужыя першы», «Барукова», «Доктар Вайкоўца», А. Чарнышэвіча «Адам Ждан» і М. Аўсеевіч «У Зацішшы».

У раздзеле «Крытыка і публіцыстыка» часопіс друкуе артыкулы Ю. Васілевіча «У. І. Ленін аб сувязі літаратуры і мастацтва з жыццём народа», А. Смірнова «Старонкі братняй дружбы», У. Стрэмля «Народжаны Кастрычнікам», В. Міхалевіча «Дзям'ян Бедны» і Д. Фактаровіча «Яраслаў Гашак і яго сатырычныя эпаіэмы».

Змешчаны ў часопісе таксама рэцэнзіі В. Бурносава на раманы А. Чарнышэвіча «Світанне» і В. Крыштала на зборнік вершаў П. Пранузы «Мае зямлякі».

„Беларусь“

Часопіс шырока адзначае Ленінскія дні. Тут апублікаваны артыкулы Р. Самбана «Ленінскія мясіны ў Маскве», С. Шыцікава і Г. Куралеўкі «У. І. Ленін у Разліве», А. Сабалеўскага «Наша тэатральная «Леніяна»».

У нумары змешчаны вершы А. Русака, В. Лук'ячыка, А. Бажко, І. Калесніка, балкі Э. Валасевіча і В. Маеўскага. Надрукаваны цыкл вершаў украінскага паэта П. Варанько ў перакладзе А. Вялюгіна. З апавяданнямі выступаюць У. Круцічак «Не верыць нельга» і М. Рамітыч «Такое яе сэрца».

Многа ў красавіцкім нумары часопіса жарысаў. І. Пучыніскі і А. Дубровін пішуць аб працоўных буднях Мінскага станкабудунаўнічага завода імя Варашылава.

А. Рылько — пра людзей калгаса імя Калініна Саўжыцкага раёна, А. Лазнікова — пра калгас «Зара» Буда-Кашалёўскага раёна. Змешчаны ў нумары артыкулы Я. Усікава «Беларуская батлейка», А. Краснова «Як і калі ўнікалі рэлігія», В. Гурыновіча «На Капальшчыне».

У раздзеле «Новыя кнігі» часопіс публікуе рэцэнзіі С. Майхровіча на раманы П. Броўкі «Калі злівацца рэкі», В. Бурносава на кнігу крытычных артыкулаў Я. Гершовіча «На перакрыжжых», Г. Вяржкіна на зборнік вершаў А. Платнера «Соль жыцця».

Часопіс таксама змяшчае матэрыялы пра Гомельскую студыю тэлебачання, Брусельскую міжнародную выставку, маладыя аўтазаводцаў і інш.

Па слядах нашых выступаванняў

„Піліп з кананель“

У фелетоне пад такім загалоўкам («Літаратура і мастацтва» ад 19 сакавіка г.г.) ішла гаворка аб непрыстойных паводнінах дырэктара Бабруйскага рамесніцкага аучылішча № 4. К. Навозава. Які паведамлілі рэдакцыі з Беларускага рэспубліканскага

упраўлення працоўных рэзерваў, факты, паддзялены ў фелетоне, адваляючы сапраўднасці. За с'ям'ятычынны п'янік і недобрасумленны адносіны да работы К. Навозава вызвалены ад абавязкаў дырэктара аучылішча.

Раман САБАЛЕНКА

Піла-капіталічка

АПАВЯДАННЕ

Клопатаў і згрызот, на табе святліць. Перацігвай з курына усё свае мэтлікі і жылі сабе ангадзі.

— Канешне, жытка цяпер не тая, што калісь пры панах была. Цяпер чалавек не жывае, а красуецца, — устаўляў сваё ў падтрымку брыгадзёр Ігнат Асцюк, старанна прыпусціў так вугал, каб ніде ні шчыліны ў ім не было, каб ніякі ні сівер, ні мароз не мог пракараскацца ў хату.

Мужчыны паўшквалі сякеры ў бар'яне, расклялі ішчыльца з сухіх смолькіх трэск і абелі яго валох, што на бар'яні, а хто і проста на корнушках. Тым часам пазалілі з вуглю дзядзька Костусь і Ігнат. Ігнат дастаў з кішні вышываны, хоць ужо і даўна зашмалываны, але ўсё яшчэ прыгожы, у кветках, кашук з тытунем.

— Закурвай, хлопцы.

Будальнікі пацягнуліся шчыпачамі да Ігнатовага кашука. Адно толькі дзядзька Костусь бавіўся: не адліраў паперкі, не цыгнуўся да кашука.

— Дык чаму ты, Костусь, не закуршы? — спытаў Ігнат.

— Ды от думаю адважыцца як ад гэтай чортавага зеля. Нешта ў гурцах шісе, а ўранку, як праціснеш, дык будзеш гармонік гураць у іх. Паціжы цяпер хочашца, пакарасваць, а гэтае зелье можа чалавеку леку ўкараці.

— Не ўжарошч, брат. Нашы грудзі, як карваліска мякі. Нічога ім не стане ад гэтага дымку, — устаўляў сваё Асцюк, — а прыдуручыш у мяне, як чай. Закурвай, Костусь!

— Дык чаму ты, Костусь, не закуршы? — спытаў Ігнат.

— Ды от думаю адважыцца як ад гэтай чортавага зеля. Нешта ў гурцах шісе, а ўранку, як праціснеш, дык будзеш гармонік гураць у іх. Паціжы цяпер хочашца, пакарасваць, а гэтае зелье можа чалавеку леку ўкараці.

— Не ўжарошч, брат. Нашы грудзі, як карваліска мякі. Нічога ім не стане ад гэтага дымку, — устаўляў сваё Асцюк, — а прыдуручыш у мяне, як чай. Закурвай, Костусь!

— Дык чаму ты, Костусь, не закуршы? — спытаў Ігнат.

— Ды не! Закурвай. Ты таго мультану ішчы ніколі не курыў. Гэта мяне, брат, папучы са дзве прысаў сьняжк з Залесся, дзякаваўшы яго. А там можа сабе кідаць, нішто шчыбе не выноўці.

Дзядзька Костусь пацягнуўся да паперы. Аладару роўнічкі акрачак — газеткі, дастаў добрую шчыпачку жоўтага ліставага тытуно, парэзаннага на тоненькія, як нітчы-

кі, пасачкі і пачаў згортваць шыгарку.

— Кажаш, як чай, тытунь? — Лешчы за чай.

Костусь зацягнуўся, сіла кашулінуў гэта, што аж у грудзях нешта зарыпела і, адхвацоўчыся, адсвапоўчыся ад дыму, прамовіў:

— Ох жа і мацуна, ліха яго залівае. Мужчыны куралі, хвалілі алегасці тытунь, а дзядзька Костусь усё не мог усець на месцы — ён чагосьці шукаў ва чым па бар'яню, па трэсках, устаў, абыйшоў вакол зруб, і толькі, вярнуўшыся да цяпелыя, спытаў у мужчыны:

— А дзе гэта мая піла? Куды вы яе запаротылі?

— Хто не ведае, — па-змовнічку ўсмыхліўся маладаваць яшчэ, з расклястанай загараў гураўлінай, цяслар Антось. — Хіба ты піла ў вас, то з абмылак нейкі. Дык мы яе занеслі ды ў раўчак кінулі, каб яна і вачэй нам не муліла.

— Я шчыбе кіну, а шчыбе кіну, каб шчыбе кінула ды не ўзяно, — заваліў дзядзька Костусь. — Кепкі са старога чалавека строчыць — у гняве ён, зацягнуўшыся раз-другі шыгаркай, кінуў яе ў атонь, шматноў рукімі на галаве шыку та, што яна аж на вочы наваляла:

— Я ў шчыбе не жартам пытаю, дзе піла? — наступіла на Антосе брыгадзёр.

— Я ж вам кажу, што ўкінулі ў раўчак. Хіба нам не халае добрых калгасных піл. Вуць жа новенькая яна сілыны стаіць, дык вам, канешне, трэба ваш абымак, тупы, як паловка, — усё яшчэ не здаваўся, не звязваючы на брыгадзёршу гней, Антось.

— Добра, што ў шчыбе яшчэ востры. Дык я табе яго трохі затуплю.

Мужчыны глядзелі то на дзядзьку Костуса, то на Антоса. Яны спраўдзілі не разумеі, чаго ён брыгадзёр ніколі не расставіўся са сваёй пілой, як той Антось кажа, а абмымак. Ды хоць бы яна вострая была, а то ж у ёй ні добрага зубу, ні добрага знону, нішчы, яшчэ і тады, калі яна была новая, дык і то была не піла, а лапатуха.

І чаго не так пільнуе дзядзька Костусь?

— Ат, ліха з ёй, калі і прывала дзе, дык не вядлікі ўрон, — умяшаўся ў говорку Ігнат.

— Невядлікі ўрон! Невядлікі ўрон! — Добра ты кажаш, Таб не вядлікі ўрон. А мне гэтая піла вубе якая. Яна мяне дзельна ў астрог не запаротыла, яна мяне і вырагавала, з мяне не і цяпер ксёндз патрабуе. Яна яго парафініка,

— Ого, гэта шчыба, — зваяўся Антось. Як жа гэта, раскажыце, дзядзька Костусь.

— Гэта піла не простая, можна сказаць, а піла-каталічка...

— Якая каталічка! — не разумеў мужчыны. Яны вядалі адно, што Костусь калісь пры панах выхрысціўся з праваслаўня ў католіка. За гэта яму і мянушка дзі «выхрыст». Але ж прычым тут старая, зрэзаная нашчот, можа разоў з дзясцямі наубунавая піла, якую, каб на добры лад, трэба было ўжо выкінуць на сметнік...

— Гэта ж вы самі выхрысціліся ў католіка, дык мы ведаем, — устаўлілі маладзёжныя мужчыны, якія павяжалі Костуса не толькі за тое, што ён старэйшы, але і за яго цясларскі прыт.

— Веданне вы, ды не ўсё. Я сам такі католік, як вы мусульмане.

НЕЗВЫЧАЙНАЯ ВЯСНА

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Старасьць дачыць. — На яго твары дачыць як быццам адбыліся абнавіліся і стоны, але гэта ўсё го ў секунду. Рантам твар яго асвятляецца, у вачах мільгаць вясёлыя іскрыны: — А каб там не хваліцца, а з тэхнічай ужо навуе парадка. Звядзі, значыць, у МТС, узяў там розныя паперы. Навошта дамаць галаву над тым, што людзі прыдумалі ўжо? Сабраў галава агранома, памітава свайго, брыгадзіра трактарнай брыгады, бухгалтара, і сёў з імі за адні стая. Прыкінулі, што і як, дзе, колькі і чаго кожны трактар навінён зрабіць, колькі пойдзе на гэта гаручага, працэдур. Пасадзі парадкам, ално шэй зямлі, затое яснасьць поўная. Восць чак, братка, і ты зрабі. Людзі ламаюць табе, механізатары, каб, значыць, не прапаў ты трыбу ў дзіцячую каласку, зраўнеў?

— Давядзецца сёў ж да нас, у «Савецкую Беларусь», а зямліца, паглядзець ваш план эксплуатацыі тэхнікі, — гаворыць Бычюф.

Але тут узнікае думка: а ці не лепш пра гэты план напісаць у раённай газеце, каб усім было відаць? І пра паў дзею ў газеце паўліяецца падрабаны артыкул на цэлым паўлазе аб тым, як спланавалі работу тэхнікі ў калгасе «Савецкая Беларусь». Так калгас, які на праву называюць тут школай перадавога вопыту, і на гэты раз зрабіў вялікую паслугу іншым арцям. Задно вярта адзначыць і газетчыкаў, якія правалі патрэбную аператыўнасць.

Недалёкі час, калі інжынер і механік стануць такімі ж звычайнымі ў калгасе людзьмі, як аграном, заатэхнік. Але ўжо цяпер у асобе механізатараў калгасы маюць кваліфікаваных спецыялістаў. У гэтым адна з самых значных заслуг машына-трактарных станцыяў. У Масто, як і ў іншых раёнах, не адчуваецца вострай патрэбы ў механізатарскіх кадрах. Як правіла, свае трактары, камбайны ёсць у кожным калгасе. Ім, уласна, не так ужо цяжка было «спрабараваць» сюды з МТС — тут яны і раней жылі са сваімі сем'ямі, тут працавалі на калгасным полі, усімі варыянтамі яны былі звязаны з калгасам.

Давялося нам сустрэцца з Уладзімірам Паўлавічам Бубатам, тым самым «пампатахам», пра якога нагадаў у райкоме старшыня калгаса «Савецкая Беларусь». Ён і сапраўды падобны на памітана камбайнара па тэхнічнай частцы — хударыя, акуратны, падцігнены. Салдацкая дысцыпліна і выпраўка яшчэ адчуваюцца ў кожным яго руху, хоць адслужыў ён вайсковую службу даўно.

— Парадак! — успамінае Бубат любімае армейскае слова, жадаючы сказаць, як ён ставіцца да дзейснай перабудовы. — Восць узяць такое: стаць перад табой два камандзіры — адзін загадвае «Наперад!», другі «Атстаць!» Каго слухаць? Так у нас ішчы раз і здалася. А цяпер — парадак! Адзін у

цябе камандзір — калгас. І кропка. Уладзімір Паўлавіч шчыра радзі. Муррае рашэнне партыі як рукою зняло ўсе перашкоды, якія заміналі вышчыну з тэхнікі ўсе, што яна можа даць.

— Летас, — гаворыць далей Бубат, — наша трактарная брыгада перавыканала план у мяккіх гектарах. Першыньто ў МТС заняла. Усё гэта добра... А хто думаў, што трактары ў нас прасталі без работы поўныя шэсьць летніх тыдняў? Мы да Уласенкі, дырктара МТС: так, маўляў, і так, без праны тудаемся, муч доім. А ён: ідзе да Тагановіча, прасіць у яго работу. Праноўваў Івану Уладзіміравічу, старшынні калгаса: давай будзем каманею зводзіць з палёў. Кулы там! Дарагая, кажа, забавя. Ну, а цяпер мы скалілі план, дзе прадугледжаны і звозка каменя, і роўныя ішчыя работы, на якія раней калгас не згаджаўся, бо нявыгода было.

Наколькі калгаснікі гэтай арцелі зацікаўлены ў тым, каб тэхніка працавала з поўнай нагрузкай і механізатары мацней прымаіліся за калгас, гаворыць прынятыя імі апата праны работніцаў трактарнай брыгады. Ім устанавілі гарантыяны мінімум, дзесяць рублёў грашыма і тры кіла граба на працэдур, астатняе натурой на агрульных падаставах. Апроч таго, уялі дапаўта за выслугу год, за класнасць, за якасню гаруча-змазаючых матэрыялаў і запанасых частак. Вельмі магчыма, што ў гэтай сістэме ўжо закладзены зародкі будучай арганізацыі апатаў працы ў калгасе, якая ішчы больш наблізіць кааператыўна-калгасную форму сацыялістычнай уласнасці да агрульнаарнай.

Новыя адносіны да машыны, новая цікавасць да іх складаецца ўжо сёння, з першых дэй перадачы тэхнікі калгасам. Сваю тэхніку калгаснікі ўжо выкарыстоўваюць на ўсіх неабходных работах і ў той жа час куды больш, чым раней, клопацца аб яе захаванні. Будуюцца павяці, нафтаасховішчы, майстары, набываюцца станкі, інструмент, матэрыялы, патрэбныя для рамонту машыны. Складаюцца вытворчыя заданні трактарным брыгадам, маршпруты машыны на першы саўбы, графікі рамонту...

Раней усё гэта рабілася недзе далёка ад калгаса, у МТС, рабілася людзьмі, якія пры ўсім сваім жадаіні, не маглі прадуладзець мноства асаблівасцей, што адраўняваюць адзін калгас ад другога, адно поле ад суседняга. У гэтую справу цяпер уцягнулі новыя масы людзей — калгасных старшын, аграномаў, брыгадзіраў павячючых брыгад, трактарыстаў, рахункавоў, жывёлаводаў, партыйных і камсамольскіх актывістаў і проста радарых калгаснікаў, што ведаюць кожную спеку, кожны валун і балотца на сваіх паллях.

Новая рэвалюцыйная вяхой становіцца ў нашай гісторыі сёлетняя вясна — незвычайная вясна 1958 года.

М. ШЫБАЛІС.

Навіны культуры

Бабруйскі перасаванцы драматычны тэатр ажыццявіў пастаноўку спектакля «Ягор Бульбін» і другія. М. Горькага. Спектакль паставіў народны артыст БССР Д. Араў, Мастацкае афармленне В. Кляшчускага.

У спектаклі прымаюць удзел артысты Г. Лаўроў, Л. Аляксін, Т. Бандарчык, П. Раманюк, С. Аркадзеў, Л. Федчанка, І. Палажкоўскі і іншы.

Спектакль цэпла прыняты глядачамі.

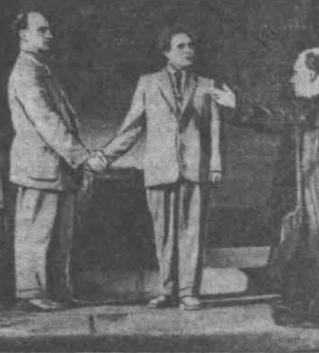
У клубе сельгасарцель «Краіна Саветаў» Іавішвіцкага раёна было мнагалюдна. Сюды сабраліся юныя, дзвучыты, пажылыя калгаснікі, каб паглядзець канцэрт мастацкай самадзейнасці Бышчэскага сельскага Дома культуры.

Удзельнікі харавага гуртка выканалі песні «Аб партыі», «Радзіма мая дарагая», «Сёння выдалны», «Разгулялася непогода» і многія іншыя. Асабліва спадабаліся калгаснікам выступленні маладых выканаўцаў тт. Зарэчкай, Фурсы і Фіранчук, якія добра выканалі «Набесныя частушкі», «Вольжскія прыпеўкі» і «Агранамічную жартоўку».

Танцавальны калектыў выканаў беларускія і ўкраінскія народныя танцы.

Калектыў мастацкай самадзейнасці выступіў таксама перад калгаснікамі сельгасарцель «Скіра» і «40 год Кастрычніка».

У раённым цэнтры Гаралок працуе кніжны магазін самаабслугоўвання. На адкрытых стэндах ёсць многа палітычнай, мастацкай і тэхнічнай літаратуры.

Гродзенскі абласны драматычны тэатр паставіў п'есу маладога чэшскага паэта Паўла Кагоута «Такое каханне». Гэта — сёмай прэм'ера ў сёлетнім сезоне. Новы спектакль карыстаецца поспехам у глядачоў.

На здымку: сцэна са спектакля.

Фотакроніка БЕЛТА.

Яшчэ адно мерапрыемства...

Па паўстанак Хвоёва Нясвіжскага раёна поезд прыбыў на зямлянкі. Рантам пацудуся зноўкі голас: «Сюды, дзвучыты, пайшай. Восць яна, наша спежка!» Некалкі чалавек з лёгкімі даражымі торабы пакроўлілі адзін ад адным. Чувалі гучны смех, вясёлыя жарты...

«Артысты з агітбрыгады, не інакш...» — падумалася міжволі.

Мы крыху не ўгадалі. Гэта — культасветрабонікі Нясвіжскага раёна ішлі ў вёску Сноў, у клуб калгаса імя Калініна. Там яны навінны былі прагледзець канцэрт, паслухаць выступленні маладых калгаснікаў, якія пасля сканчэння дзесяцігодкі засталіся працаваць у калгасных брыгадах. Тама веча гаварыла сама за сабе: «Ганаруся сваёй прафесіяй». Культасветрабонікі запрашаліся для вывучэння вопыту. Ініцыятыва добра, нічога не скажам...

Калі клубныя работнікі збіраліся ў дарогу, разгудалася мятежна: дарогі замало, аўтатрансарт спыніўся. Пачалі раіцца, як лепш за ўсё трапіць да калінінцаў. Вырашылі дабрацца кружным шляхам: ад Нясвіжа да станцыі Гаралок, адтуль поездам да паўстанка Хвоёва. Ад яго да Сноў яшчэ тры кіламетры па снежных гурбах. Што ж, не страшна: народ малады, гарачы, ініцыятывы.

«Восць ў Украіны Снова. Навакот новабудова! Рукамі сельскіх працаўнікоў стварэцца ў поўным сэнсе слова новае сацыялістычнае вёска. Прыкметы яе відавочныя: перад намі — шырокая магістраль у прысадах. Дамы са шлакаблокаў. Акуратныя, са светлымі вокнамі. Некаторыя з мансардамі: ганкі з'яўляюцца свежымі цёсам. Магазіны з вялікімі вітрынамі. Прасторныя яслі: надворна, відаць, будзе ў іх юныя сям'яныя».

— А тут будзеца новы клуб, — казавана на двухпаварковым дом у рыштунках загалюч раёнага аддзела культуры тав. Арсенья.

— Да восені ўступіць у строй.

Пакуль што клуб на старым месцы, недалёка ад праўлення калгаса і сельсавета. У ім добрая глядзельная зала, фойе, чыталыня, пакой для гульняў. Ярка гарыць электрычнасць.

Першым уражаннем, калі мы пераступілі парог клуба, было: народзе ведае пра сённяшняе мерапрыемства. У фойе пуста, холадна: сцены прамерзлі, месцамі выступіў іней. Пуста і ў глядзельнай зале, краслі і лаўкі ў беспарадку. Пачаў веча маркавалі з восьмай. Глядзім на газітнікі: пайшла дзевятая...

Загачыў клубы паіскае пачынае: — Паведамліў усім, нават бабы і дзеці, на хутарах, ад... Самі бацьчы, мяце і маце... Справа, аквазвасца, не ў надвор'і. Варта было ў халодным фойе павізіцца бабістэ, як нібы матылькі на святло, паваліла моладзь. Запрасіць іх у залу няма камаў. Клубныя работнікі забегалі, кінуліся шукаць людзей, якія можна было б даручыць выступленні.

Нарэшце на сцэне паўзлацца стол, накіты чырвоным абрусам, графіні з надвоў. Мігае святло — папраджанне аб пачатку веча.

За сталом прызвімаў — некалькі чалавек. Кароткае ўступнае слова. Адна за другой выступіваюць маладыя дзяркі. Выступленні падрываваны наспех. Да гэта і зразумела: пра іх маладым калгаснікам стада вядома літаратурна за некалькі хвілін да пачатку веча. Выручылі аграном калгаса тав. Шчырыяконт і старшы заатэхнік тав. Іўкі. Гэтых вопытных работнікаў сельскай гаспадаркі цікава было паслухаць.

свечак. Я прыглядаўся ці няма на лісьце тае мучкі, якую я тады бачыў.

Ксёндз пачаў казань. Усе сіхлі, прынілі. Гэтак колькі хвілін стаяла маўклівасць. Ксёндз вымавіў:

— Аман!

І ўсе між лавак уклечылі. Я таксама. А мая піла, якая стаяла пры боку, прыхіненая да лаўкі, таксама, мусіць, хочучы ўклечыцца, бразнулася на давоўку, і гэтака зноў нарабіла, што ўсё аж паўсколівалася. Мусіць, перападохаліся? Я тады хушыцька спыт не ды аяла з каспелу, давай я гранаў. От, як яно, браткі, было. Так што піла мая таксама каталічка. Восць што яна цяпер дома і спатрыбілася.

— Навошта гэтак? — спытаў Антос.

— Маўчы тым... Гэта ж надоучы веча прыходзіць гэты, ужо цяперашні ксёндз, дый кажа:

— Вялікі грэх будзе табе, Костусь, ад бога.

— Завошта? — пытаю. А за тое, кажа, што ты выракае веры. Табе ж, кажа, як католік, трэба не толькі самому маіцца, а і другім настаўляць.

— На што настаўляць? — спытаў Ігнат.

— А ліха яго ведае? Можна на тое, каб і цябе, скажам, зрабіць католікам.

— Ну, на мне то ён не вельмі паедае. Дзе сламе, там і лезе.

— Ды і на мне не вельмі акрпіцца, — апраўдваўся Костусь.

— Як не вельмі? Ты ж яму не паказаў, дзе бога, а дзе парог.

— Ён яшчэ сёння вечаўны меўся прысці, дый яму і пакажу. Як толькі ён да мой парог, дык я за пілау, як за прот, і да яго: «Маўляў, пан пробачы, восць яна вара паравінічка, брыце, някая яна нам і клечыцца, а я цяпер не дурны. Цяпер не той свет стаяў, каб вы людзьм галоўм мумурлі. Бары сваю пілау каталіцкую і аю з хаты», — восць што я яму скажу, — выткнуў Костусь. — Піла ўжо сёў роўна нікуды не вярта, як ты кажаш, зымла. Няхай бярэ яе ў каталіцка, ліха з дэй.

Рэспубліканскі конкурс на лепшую сучасную песню, прысвечаную саракагоддзю БССР

Міністэрства культуры БССР, Саюз кампазітараў і Саюз пісьменнікаў БССР у азнаменаванне саракагоддзя БССР аб'яўляюць конкурс на лепшую сучасную песню (харавую і сольную).

Мата конкурсу — стварэнне масавых песняў аб партыі, аб Леніне, аб Радзіме, Мінску, аб міры, гараічных справах беларускага народа, аб працы, поібце і адзінчанку савецкага народа.

Конкурс праводзіцца ў адзін тур да 1-га верасня 1958 г. У конкурсе могуць прыняць удзел як прафесіяналы, так і самадзейныя кампазітары і паэты. На конкурс могуць быць прадстаўлены таксама песні, створаныя ў харавых калектывах. Тэксты песняў прымаюцца журы конкурсу да 1-га ліпеня 1958 г. пад дэвізам, разгледжана членамі журы. Лепшыя з твораў арукуюцца ў газетах пад тым жа дэвізам. Песні, створаныя кампазітарамі на гэтыя тэксты або на тэксты, раней апублікаваныя, прымаюцца да 1-га верасня г. р. Прэміі за тэксты і музыку будучы прысуджацца пасля разгляду музыкі.

На конкурс прымаюцца песні рознага па сваёму характару, якія нідзе раней не публікаваліся і не выконваліся.

За лепшыя песні ўстаноўлена пяць прэмій: адна першая прэмія — 3 000 р. намінаўтары і 3 000 р. паэту; дзве другія прэміі — 2 500 р. — «— 2 500 р. — «— дзве трэція прэміі — 2 000 р. — «— 2 000 р. — «—

За тэксты песняў, раней апублікаваных, паэт атрымавае 50 працэнтаў прэміі.

Творы прадстаўляюцца на конкурс аўтарамі пад дэвізам. Да рукапісу павінен быць прыкладзены пад тым жа дэвізам канверт, у які ўкладаецца лістак з указаннем прозвішча і адраса аўтара.

Творы, якія накіроўваюцца на конкурс, выслаюцца аўтарамі ў двух экзэмплярах. Тэксты песняў прадстаўляюцца на беларускай і рускай мовах. Творы, якія не атрымалі прэміяў, але маюць мастацкую каштоўнасць, будучы набыты ўпраўленнем на справы мастацтва і адпаведнай апатай.

Песні і тэксты трэба накіроўваць па адрасу: Мінск. Дом урлада, пакой 415. Упраўленне па справах мастацтва Міністэрства культуры БССР.

Рашэнне журы рэспубліканскага конкурсу будзе апублікавана ў друку.

Журы конкурсу.

Піла-каталічка

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.)

голле і пацягнуў у гущар, каб і знаку не было, што тут дуб стаў. А пень ішчом прыслаў. Два лядных камкоў пакаў ужо на роспускі. Каб тое знаць, дык трэба было з тымі двума бярвеннямі і ехаць, акурат было б чатыры шулы. Дык дзе там — вока ж чалавеча нежанэрнае. Вачу, яшчэ ляднейшы, яшчэ спрабейшы чужо. Я і таго давай шастаць. А тым часам чужо. Я і таго давай шастаць. А тым часам чужо. Я і таго давай шастаць. А тым часам чужо.

— Стой! — крычыць.

— Ды стаю. Хіба ж я бягу. Гэтыя ж чэрці горла могуць перагрызці.

— І перагрызці? І трэба было, каб перагрызці зладзюгу такому.

Гэтак мы аксіраемца адзін з адным. Аж бачу, на труду выходзіць цялая капеля абшачаных стрэльбаў, патрацаных пачыноў. Сярод іх і наскі пан Грымшак. Убачыў мяне і да гэсцей свайкі:

— Панове, глядзіце, якую мае харты дачыну бляваў!

Сурвінта беге вакол папоў, бышчам не ведае, дык са мной рабіць. Пан Грымшак яму нешта марнуў, і ён, як гледзець вокам пачыноў скідаць бярвенне з роспуску. Селуў, селуў, крактаў, крактаў і ніяк не мог даць рады. А я сабе стаю, як з боку прыпнуць, гляджу, што будзе, нібыта то і воа не мой, і я ні ў чым не аянаваць. Тым Сурвінта ўжо як ён і не зносна да мяне:

— Ды памаяць ты, галган...

А я сабе думаю: «Скідай аянаць, хоць ты кіду нары, ліха з табой, не гэтак бегаш будзеш за людзьмі», — і ні з месца. Толькі тады, як пан крыкнуў ужо:

— Псы краў, руш да воу! — Я падмішоў і паном Сурвінту скінуў тым два кам-

люкі. Запачіў на перадох шворнам воа, пакаў трайноу, пілу і сакеру на воа і чакаю, што будзе далей. А Сурвінта шасць за маю пілу і сакеру і камандуе:

— Едзь за панам, галган...

Я паехаў. Бачу, на дароце брычка панская стаіць, цугам, аж трайма стаянікмі прызжана. Сурвінта пакаў у перадох брычкі пілу з сакерай. Паны паселі на сядзенне, а Сурвінта на мой воа моцішца. Гэта, мусіць, каб я не адстаў ад паноў. От гэтак і паехалі дарогай на фальварак. А паны мне шкада было: новая яна тады была, вострая, як агонь. Сакера, дык ліха з ёй. Сакера-тушца. Дык дома шчы другая была.

Еду за панамі і не ведаю, што са мной будзе: можа, у астрог засадзіць, а можа і перніка дадучы. Перніка, то, канешне, не дадучы — дулю пакажуць. Абы толькі ў астрог не засадзілі. Ды вельмі ж і пілы шкада. А ад іх ніяк не выкруціцца. Еду я і гэтак думаю: «Няхай што будзе, тое і будзе... Аж раптам цераз дарогу некай зьявура... Можна рысь якая, а можа воўк? Паны пасаскоўвалі з брычкі.

— Цюга, цюга! — закрывалі на ўсёх лас.

Мой сядок таксама не ўсёдзе — рынуўся за панамі — страляніны такой рабілі, што нібыта яны ваяну з немцамі аянаці. Тады я хушыцца да панскай брычкі, схваліў сваю пілу і па пані. Ну, думаю от і выратувацца. Аж дзе там.

— А што, зноў злавлілі? — спытаў Антос.

— Трасуны яны злавлілі... Але на трыці дзень прыходзіць да мяне солтыс і кажа:

— Костусь, пробачыць цябе, патрабуе.

Думаю, што я яму, таму пробачыў, вінен: Але калі патрабуе, дык трэба ісьці, бо чым: паны і паланкі, паліцманты і ксёндзы — усё з аднаго цеста спечаныя.

Аж у свае камоў дапусціў мяне. Сядзіць за сталом. Галава дысяя, як калена. А на самай блізкай макушы вядзіна чорная

муха паўзе. А ён нібы і не чуе, што яна там паўзае. Значыць, скура тоўстая, як на ботах юхотыных.

— Я да вас, пане ксёнджа, — даю аб сабе ведаць, чалавечы гаварыць па-польску.

— Садай, сядай!

Доўга маўчыць, нешта думае, перабірае ружаньчы... А потым кажа такое, што ў мяне аж вочы на лоб злучыў. Маўляў, што я ледзь не дзяржаўчым злавніца... І толькі ўсё тую маю «віну» можна выкупіць, калі стаць католікам. Я ж казаву, што гэта было акурат тады, калі паны ўсіх нас, беларусаў, у палкаў хацелі перавярнуць. А інакш, не мінаваць табе картуз-біроўзаскай кашы. Колькі разоў цягалі мяне ў паліцую, да ксёнджа. І ўсё аднаго дамагаўся, каб я, канешне, католікам стаў.

— Дык вы і не ўтрымаўся? — перабіў Костусь нехта з мужчыны.

— А чаго там утрымацца? лепш адзін раз стукнуць ілбом у касцельную падлогу, чым гадамі ляскаць рабрамі на картуз-біроўзаскай нарах.

Гэтак я і стаў з-за гэтай воль пілы католікам.

Ды я не таксама ахрысціў.

— Як гэтак?

— Гэта, браткі, ішчыя казань.

— Якая казань?

— А от якая. Як сапраўдны католік, я кожны раз да касцёлу хадзіў на малебствы. Кантычкі займеў, хоць і глядзеў на іх, як баран на новыя вароты. Аднаго разу думаю: як жа гэтая мая піла, з-за якой я католікам стаў, нехрысціанка. Увечары маюста было некае важнае. Я гэтак, не апраўнаючыся ў святончае, нібы я толькі што з работы, узяўшы ў рукі пілу, падаўся ў ксяндзію. На мяне там паглядзеў як на некагта дзівяка прыдуркаватага. А я сабе, не звязваючы ні на што, праішоў бліжэй да амянона, праісціўся на лаўку і селуў, паставіўшы пілу пры баку. На хоргах гарлаўніў арган і заходзіліся пецыня. А я, разгарнуўшы кантычку, мармытаў сабе пад нос тое, што трапілася мне на язык. Рантам усё змоўкла: і арган і пецыня. Пробачы паліцца па прыступках на бакавы амянон. Лісьця яго блізкаў па сцяле

Дзённік мастацтва

На канцэрце беларускай музыкі

У кансерваторыі адбыўся сімфанічны канцэрт з твораў беларускіх кампазітараў. У першым аддзяленні выконваліся ўвэртура С. Аскава і першая частка сімфоніі Р. Бутвілоўскага, у другім — фінал сюіты А. Туранкова, другая частка Другой сімфоніі Р. Пуксты і сюіты Г. Вагнера.

Увэртура С. Аскава, упершыню выкананая ў канцэрце, зрабіла добрае ўражанне. Напісаная ў традыцыйнай рускай класічнай музыцы, яна нісць у сабе адчуванне глыбокага аптымізму і радасці. Аўтар павольна перажывае хваляючыя сустрэчы з саважымі людзьмі і, відавочна, свае пачуці і настроі перадаў у музыцы.

Не прэзвядучы на асаблівую навізну ў галіне гарманічнай, мелодычнай мовы і аркестровых прыёмаў, кампазітар разам з тым дадаў яе ўспяшліва стылізацыі і перамяненню мовы. Успяшліва перамяненню мовы ў пераходзе ад павольнага да вострага і віртуознага ігры аркестровых фарбаў. Аднак гэтая малаўлічанасць аркестровай мовы не з'яўляецца самамтай. Кампазітар імкнецца толькі больш ярка паказаць сродкамі аркестра жаршым прыроды і побыту. Ён удала супастаўляе асобныя групы інструментаў, дамагаючыся вялікага эмацыянальнага кантрасту і выразнасці.

Рытмічныя, гарманічныя і аркестровыя знаходкі Г. Вагнера гучаць свежа і арыгнальна. Аўтар прымяняе розныя прыёмы ігры — «пішчакі», «спічакі» ў струнных, гарванне тэмбраў, рэгістраў, акцэнтаў, каб зрабіць гучанне разнастайным і цікавым. Асобныя часткі сюіты добра кантрастуюць паміж сабой. Першая частка — споеасабавы лірычны ўступ, а другая носіць танцавальны характар; трэцяя ўзнаўляе аформы народнага музычнага інструментальнага гучання і вельмі каларытна па музыцы. Фінал удала аб'ядлае сюіту і робіць уражанне радаснай святочнай карціны народнай вяселосці.

У заключэнне хочацца сказаць аб выкананні. Заслугоўваюць адносіны філармоніі да асобных кампазітараў і іх твораў. Сюіта Г. Вагнера была выканана выдатна. Дырыжор Б. Афанасеў удамліва і сур'ёзна прычытаў яе складаную партытуру. Разам з тым твор Р. Бутвілоўскага мог бы прагучаць значна лепш. Адчуваўся, што дырыжор недастаткова ясна ўтрымаў сабе адуку аўтара і таму аркестр іграў не зусім пер